

MITZVAT PIDYON HABEN – KEDUSHAT BCHOR

(1) במדבר פרק יח

(טו) כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו ליקוק באדם ובבהמה יהיה לך אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה: (טז) ופדויו מבן חדש תפדה בערך כסף חמשת שקלים בשקל הקדש עשרים גרה הוא:

(2) ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה פ

והמצוה השמונים היא שצונו לפדות בכור אדם ושנתן הדמים ההם לכהן. והוא אמרו יתעלה (משפטי' כב) **בכור בניך תתן לי**. ובאר לנו הנתונה הזאת איך תהיה והוא שנפדהו מן הכהן וכאילו הוא כבר זכה בו ונקנהו ממנו בחמש סלעים. והוא אמרו (ס"פ קרח) **אך פדה תפדה את בכור האדם**. ומצוה זו היא מצות פדיון הבן. ואין הנשים חייבות בה ואמנם היא ממצות הבן על האב כמו שהתבאר בקדושין (כט א). וכבר התבאר דיני מצוה זו כלם בבכורות:

(3) ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה עט

והמצוה הע"ט היא שצונו לקדש בכורות. כלומר להפרישם ולהבדילם למה שראוי שייעשה בהם. והוא אמרו יתעלה (ס"פ בא) קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל באדם ובבהמה.

(4) שולחן ערוך יורה דעה הלכות פדיון בכור סימן שה סעיף י

והכהן שואל אותו: במאי (טו) בעית טפי בבנך בכורך או חמש סלעים דמחייבת לפדות בהן, והאב אומר: בבני בכורי והילך ה' סלעים בפדיונו, <ט> ובהדי שנותן לו המעות מברך ברכות הנזכרות (טור בשם הגאונים) וכן נוהגין במדינות אלו, אם האב אצל הבן... ואין האב יכול לפדות (טז) על ידי שליח. וגם אין ב"ד פודין אותו בלא האב (ריב"ש סי' קל"א).

(5) ביאור הגר"א יורה דעה סימן שה ס"ק יז

(ליקוט) ואין האב כו' וגם כו'. כ"ז הוא תמוה דלא מיבעיא ע"י שליח דשלוחו של אדם כמותו אלא דאף אחר יכול לפדות אפי' בלא דעתו של אב דלא עדיף ממ"ש שאחר יכול לפדות...

(6) קצות החושן סימן רמג

ראיתי בקונטרס מים חיים להגאון המחבר פרי חדש (בשו"ת סי' ד') שהעלה דמותר ליתן לכהן קטן פדיון חמש סלעים דבן מהאי טעמא דדעת אחרת מקנה אית ליה לקטן זכיה מן התורה... ולענ"ד לא שייך במתנות דעת אחרת מקנה, דכיון דק"ל טובת הנאה אינו ממון (עיין ש"ך סימן ש"ג) א"כ אין לבעלים במתנות כלום ואינו זוכה הכהן במתנות אלא לעצמו והו"ל כמו מציאה דאינו דעת אחרת מקנה.

(7) רמב"ם הלכות ביכורים פרק יא הלכה ח

רצה הכהן להחזיר לו הפדיון מחזיר, ולא יתן לו הוא ודעתו שיחזיר, ואם עשה כן והחזיר לו אין בנו פדוי עד שיגמור בלבו ליתן לו מתנה גמורה, ואם רצה הכהן אח"כ להחזיר יחזיר, וכן אם פירש ונתן לו על מנת להחזיר הרי בנו פדוי.

(8) ספר החינוך מצוה יח

משרשי מצוה זו, שרצה השם לזכותנו לעשות מצוה בראשית פרינו, למען דעת כי הכל שלו, ואין לו לאדם דבר בעולם רק מה שיחלק לו השם יתברך בחסדיו. ויבין זה בראותו כי אחר שיגע האדם כמה יגיעות וטרח כמה טרחים בעולמו והגיע לזמן שעשה פרי. וחביב עליו ראשית פריו כבבת עינו, מיד נותנו להקדוש ברוך הוא. ומתרוקן רשותו ממנו ומכניסו לרשות בוראו. ועוד, לזכור הנס הגדול שעשה לנו השם יתברך בבכורי מצרים, שהרגם והצילנו מידם.

(9) שמות פרק יג

(יד) וְהָיָה כִּי יִשְׁאַלְךָ בְּנֶךָ מָחָר לֵאמֹר מַה זֹאת וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְקֹנֶךָ מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: (טו) וַיְהִי כִּי הִקְשָׁה פְרַעֲוֹה לְשַׁלְּחַנוּ וַיַּהַרְג יְקֹנֶךָ כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר אֲדָם וְעַד בְּכוֹר בְּהֵמָה עַל כֵּן אָנֹכִי זֹבַח לִיקְנֹךָ כָּל פֶּטֶר רְחֵם הַזְּכָרִים וְכָל בְּכוֹר בְּנֵי אֶפְרָיִם: (טז) וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדָכָה וּלְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ כִּי בְחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְקֹנֶךָ מִמִּצְרַיִם:

(10) ספורנו שמות פרק יג פסוק טו

כל בכור בארץ מצרים. והיו בכורי ישראל ראויים ללקות עמהם על דרך פן תספה בעון העיר (בראשית יט, טו) והצילם במה שהקדישם לו, באופן שהיו בכורי האדם בישראל כמו נזירים או יותר, מיוחדים לעבודת האל יתברך, ואסורים בעבודת הדיוט: וכל בכור בני אפדה, כדי שיהיו מותרים בעבודת חול:

(11) במדבר פרק ג

(יא) וַיִּדְבֹר יְקֹנֶךָ אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יב) וְאָנֹכִי הִנֵּה לְקַחְתִּי אֶת הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר רְחֵם מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם: (יג) כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אָנֹכִי יְקֹנֶךָ:

(12) רש"י במדבר פרק ג פסוק יב

(יב) ואני הנה לקחתי - ואני מהיכן זכיתי בהן: מתוך בני ישראל - שיהיו ישראל שוכרין אותן לשירות שלי. על ידי הבכורות זכיתי בהם ולקחתי תמורתם, לפי שהיתה העבודה בבכורות, וכשחטאו בעגל נפסלו, והלויים שלא עבדו עבודה זרה נבחרו תחתיהם:

(13) ספורנו במדבר פרק ג

(יג) כי לי כל בכור. מקדם היתה העבודה בבכורות:

ביום הכותי כל בכור בארץ מצרים הקדשתי לי כל בכור בישראל. אמנם במכת בכורות שהיו הבכורות ראויים ליענש בעון הדור מפני היותם היותר נכבדים ובהיותם בלתי ראויים להנצל ממכת מדינה כענין פן תספה בעון העיר (בראשית יט, טו). ואני הצלתיים במה שהקדשתיים לי בענין שיהיו אסורים להתעסק בעבודת הדיוט כמשפט כל הקדש שהוא אסור בגיזה ועבודה ולמען יהיו מותרים בזה הצרכתיים פדיון, כמשפט כל הקדש היוצא לחולין כאמרו כל בכור בנין תפדה (שמות יג, יג). ולא בשביל זה הפדיון היו פטורים מן העבודה ועכשיו שחטאו מאסתים ולקחתי הלויים תחתיהם לפדיון והיו לי הלויים לעבודה:

אני ה'. לא שניתני כשמאסתי הבכורות כי זה ההשתנות קרה לא מצדי אבל מצדם שחטאו

רמב"ם הלכות ביכורים הקדמה

(ז) לפדות בכור הבן וליתן פדיונו לכהן.

רמב"ם הלכות ביכורים פרק יא הלכה א

מצות עשה לפדות כל איש מישראל בנו שהוא בכור לאמו הישראלית שנאמר כל פטר רחם לי, ונאמר אך פדה תפדה את בכור האדם.

הלכה ה

הפודה את בנו מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על פדיון הבן, וחוזר ומברך שהחיינו, ואח"כ **נותן הפדיון לכהן**, ואם פדה עצמו מברך לפדות הבכור ומברך שהחיינו.

רמב"ם הלכות ביכורים פרק יא הלכה ח

רצה הכהן להחזיר לו הפדיון מחזיר, ולא יתן לו הוא ודעתו שיחזיר, ואם עשה כן והחזיר לו אין בנו פדוי עד שיגמור בלבו ליתן לו מתנה גמורה, ואם רצה הכהן אח"כ להחזיר יחזיר, וכן אם פירש ונתן לו על מנת להחזיר הרי בנו פדוי.